M.A. Sanskrit 4th Semester
रामायणं महाभारतं पुराणानि अर्थशास्त्रं च MSK-19

प्रदत्तकार्यम् – 1 **अङ्काः – 15**

निर्देशः - सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः ।

प्रश्न 1. रामायणस्य विस्तरेण परिचयः प्रदेयः ।

प्रश्न 2. महाभारतस्य विस्तरेण परिचयः प्रदेयः ।

प्रश्न 3. रामायणस्य धार्मिकं सांस्कृतिकं च महत्त्वं वर्णयत् ।

प्रश्न 4. महाभारतस्य धार्मिकं सांस्कृतिकं च महत्त्वं वर्णयत् ।

M.A. Sanskrit 4th Semester
रामायणं महाभारतं पुराणानि अर्थशास्त्रं च MSK-19

प्रदत्तकार्यम् – 2 **अङ्काः – 15**

निर्देशः - सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः ।

प्रश्न 1. पुराणानां विस्तरेण परिचयः प्रदेयः ।

प्रश्न 2. अर्थशास्त्रस्य विस्तरेण परिचयः प्रदेयः ।

प्रश्न 3. पुराणानां धार्मिकं सांस्कृतिकं च महत्त्वं वर्णयत् ।

प्रश्न 4. अर्थशास्त्रस्य महत्त्वं वर्णयत् ।

M.A. Sanskrit 4th Semester

भारतीयपुरालिपिशास्त्रम् अभिलेखाः च MSK-20

प्रदत्तकार्यम् – 1 **अङ्काः** – 15

निर्देशः - सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः ।

प्रश्न 1. टीप्पणीं लिखत -

- क. भारते लेखनकलायाः प्राचीनता ।
- ख. ब्राह्मीलिपेः उत्पत्तिः विकासश्च ।
- ग. लेखनसामग्री ।
- घ. प्राचीनपुस्तकालयानां विवरणम् ।
- ङ. लेखकस्य लक्षणानि ।

प्रश्न 2. लिप्याभ्यासः – ब्राह्मी-ग्रन्थ-लिपयोः वर्णमालां पञ्च पञ्च वारं लिखत ।

प्रश्न 3. लिप्यन्तरीकरणं कुरुत –

- क. यथेष्ठानां पञ्चश्लोकानां देवनागरीतः रोमन् लिप्याम् ।
- ख. यथेष्ठानां पञ्चश्लोकानां रोमन् लिपितः देवनागर्यां लिप्याम् ।

प्रश्न 4. सामान्यपरिचयः प्रदेयः –

- क. अभिलेखानां वर्गीकरणम् ।
- ख. अभिलेखानाम् अध्ययनस्य इतिहासः महत्त्वं च ।

M.A. Sanskrit 4th Semester

भारतीयपुरालिपिशास्त्रम् अभिलेखाः च MSK-20

प्रदत्तकार्यम् – 2 **अङ्काः** – 15

निर्देशः - सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः ।

प्रश्न 1. अशोकस्य अभिलेखानां विशदपरिचयः प्रदेयः ।

प्रश्न 2. मौर्योत्तरकालीनाभिलेखानां विशदपरिचयः प्रदेयः ।

प्रश्न 3. गुप्तकालीन-अभिलेखानां परिचयः प्रदेयः ।

प्रश्न 4. गुप्तोत्तरकालीन-अभिलेखानां परिचयः प्रदेयः ।

M.A. Sanskrit 4th Semester

सर्वदर्शसंग्रहः MSK-21

प्रदत्तकार्यम् – 1 **अङ्काः – 15**

निर्देशः - सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः ।

प्रश्न 1. अधोलिखितपाठस्य सर्वदर्शनसंग्रहानुसारं (बौद्धदर्शनम्) सारांशलेखनं कुरुत –

क. शून्यं जगत् क्षणिकमात्रमथाप्तदुखं.................एवेति संतोष्टव्यमायुष्यता इत्यलमति-प्रसंगेन ।

ख. सर्वस्य संसारस्य दुखात्मकत्वं सर्वतीर्थकरसम्मतम्........................अतस्तेषां माध्यमिका इति प्रसिद्धिः ।

प्रश्न 2. अधोलिखितपाठस्य सर्वदर्शनसंग्रहानुसारं(बौद्धदर्शनम्) सारांशलेखनं कुरुत –

क. गुरूक्तं भावनाचतुष्टयं बाह्यार्थस्य ....क्लेशाः उपक्लेशाश्च मदमादयो धर्माधर्मौ च संस्कारस्कन्धः ।

ख. तदिदं सर्वं दुःखं दुखायतनं दुखसाधनं चेति .... च शिश्रिये बौद्धभिक्षुभिः ।

M.A. Sanskrit 4th Semester

सर्वदर्शसंग्रहः MSK-21

प्रदत्तकार्यम् – 2 **अङ्काः – 15**

निर्देशः - सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः ।

प्रश्न 1. अधोलिखितविषयाणां सर्वदर्शनसंग्रहानुसारं(जैनदर्शनम्) वर्णनं कुरुत –

क. सप्तभंगीनयः ।

ख. जिनदत्तसूरिमतानुसारं जैनमतम् ।

ग. मोक्षविचारः ।

घ. पञ्चमहाव्रताः ।

ङ. रत्नत्रयम् – सम्यक् दर्शनम्, सम्यक् ज्ञानम्, सम्यक् चरित्रम् च ।

च. जीव-अजीव-आस्रव-सम्वर-निर्जर-मोक्षः तत्त्वानि इति ।

प्रश्न 2. सर्वदर्शनसंग्रहानुसारं जैनदर्शनस्य सारांशं लिखत ।

एम॰ ए॰ संस्कृतम्

द्वितीयं वर्षम् (चतुर्थं सत्रम्)

द्वाविंशतिः पत्रम् (msk 022) – पद्यसाहित्यं गद्यसाहित्यञ्च

प्रदत्तकार्यम् – 1. **अङ्काः – 15**

निर्देशः - पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः । प्रथमः प्रश्नः अनिवार्योऽस्ति ।

1. **सुमेलनं कुर्वन्तु –**

1) हर्षचरितम्	a) विद्वदौषधम्
2) नैषधमहाकाव्ये	b) वैद्यकुमारकः
3) बृहत्त्रय्याम्	c) दमयन्ती
4) विश्रुतवर्णनम्	d) बाणभट्टः
5) रसायनः	e) हर्षचरितम्
6) आख्यायिका	f) हंसस्य कथनम्
7) नैषधम्	g) नैषधीयचरितम्
8) मदेकपुत्रा जननी जरातुरा	h) अष्टम उच्छवासे
9) नल	i) द्वाविंशतिः सर्गाः

2. नैषधमहाकाव्यस्य प्रथमसर्गस्य (01-75 तः) द्वयोः श्लोकयोः व्याख्या करणीया ।
3. नैषधमहाकाव्यस्य प्रथमसर्गस्य (76-145 तः) द्वयोः श्लोकयोः व्याख्या करणीया ।
4. महाकवेः श्रीहर्षस्य जीवनपरिचयम् अथवा नैषधीयचरितस्य प्रथमसर्गस्य सारं लिखत ।
5. हर्षचरिते पञ्चमोच्छवासस्य सन्दर्भद्वयोः व्याख्या विधेया ।
6. महाकवेः वाणभट्टस्य जीवनपरिचयं तेषां कृतीनां च वर्णनं कुर्वन्तु ।
7. महाकवेः दण्डिनः जीवनपरिचयं तेषां कृतीनां च वर्णनं कुर्वन्तु ।

एम॰ ए॰ संस्कृतम्

द्वितीयं वर्षम् (चतुर्थं सत्रम्)

द्वाविंशतिः पत्रम् (msk 022) – पद्यसाहित्यं गद्यसाहित्यञ्च

प्रदत्तकार्यम् – 2. **अङ्काः – 15**

निर्देशः - पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः । प्रथमः प्रश्नः अनिवार्योऽस्ति ।

1. **सुमेलनं कुर्वन्तु –**

1) दण्डिनः	a) महाकविः दण्डी
2) नैषधीयचरितम्	b) जगत्सर्वम्
3) यशोवती	c) वसुरक्षितः
4) दशकुमारचरितम्	d) राज्यवर्धनः
5) हर्षवर्धनस्य भ्राता	e) पुण्यवर्मा
6) बाणोच्छिष्टम्	f) पदलालित्यम्
7) मन्त्रिवृद्धः	g) प्रभाकरवर्धनः
8) अतिदुर्धरः बान्धवस्नेहः	h) हर्षवर्धनस्य माता
9) विदर्भदेशस्य भोजवंशभूषणम्	i) श्रीहर्षः

2. नैषधमहाकाव्यस्य प्रथमसर्गस्य (01-75 तः) द्वयोः श्लोकयोः व्याख्या करणीया ।
3. नैषधमहाकाव्यस्य प्रथमसर्गस्य (76-145 तः) द्वयोः श्लोकयोः व्याख्या करणीया ।
4. हंसविलापस्य वर्णनम् अथवा **नैषधं विद्वदौषधम्** अस्य कथनस्य समीक्षा करणीया ।
5. हर्षचरितस्य पञ्चमोच्छ्वासस्य संक्षेपेण सारं लिखत ।
6. दशकुमारचरिते अष्टमोच्छ्वासस्य (विश्रुतचरितस्य) सन्दर्भद्वयोः व्याख्या विधेया ।
7. दशकुमारचरिते अष्टमोच्छ्वासस्य संक्षेपेण सारं लिखत ।

एम. ए. संस्कृतम्

द्वितीयं वर्षम् (चतुर्थं सत्रम्)

त्रयोविंशतिः पत्रम् (msk 023) – नाट्यसाहित्यं नाट्यशास्त्रं च

प्रदत्तकार्यम् – 1. **अङ्काः – 15**

निर्देशः - पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः । प्रथमः प्रश्नः अनिवार्योऽस्ति ।

1. सुमेलनं कुर्वन्तु –

1) दशरूपकम्	a) पञ्च
2) मुद्राराक्षसम्	b) रसाश्रयम्
3) तृतीयाङ्कः	c) समुद्रमन्थनम्
4) अर्थप्रकृतयः	d) चन्दनदासः
5) क्षपणक	e) आचार्यः धनञ्जयः
6) राक्षसः	f) महाकविः विशाखदत्तः
7) मणिकारः श्रेष्ठी	g) कृतककलहः
8) समवकारः	h) नन्दामात्यः
9) दशधैव	i) जीवसिद्धिः

2. मुद्राराक्षसस्य निम्न श्लोकेषु द्वयोः व्याख्या विधेया –
(प्रथमोऽङ्कः) 7,10,14,26 (द्वितीयोऽङ्कः) 7,9,17,18 (तृतीयोऽङ्कः) 4,5,14,15,33 ।
3. महाकवेः विशाखदत्तस्य जीवनपरिचयम् अथवा चाणक्यस्य चरित्र-चित्रणं कुर्वन्तु ।
4. दशरूपकानुसारं द्वयोः कारिकयोः व्याख्या विधेया ।
    i. बीजबिन्दुपताकाख्यप्रकरीकार्यलक्षणाः। अर्थप्रकृतयः पञ्च ता एताः परिकीर्तिताः॥
    ii. भारती संस्कृतप्रायो वाग्व्यापारो नटाश्रयः। भेदैः प्ररोचना युक्तैः वीथीप्रहसनामुखैः ॥
5. मुखसन्धेः अथवा प्रतिमुखसन्धेः विस्तृतं वर्णनं कुरुत ।

एम. ए. संस्कृतम्

द्वितीयं वर्षम् (चतुर्थं सत्रम्)

त्रयोविंशतिः पत्रम् (msk 023) – नाट्यसाहित्यं नाट्यशास्त्रं च

प्रदत्तकार्यम् – 2. **अङ्काः – 15**

निर्देशः - पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः । प्रथमः प्रश्नः अनिवार्योऽस्ति ।

1) सुमेलनं कुर्वन्तु –

1. अवस्थानुकृतिः	a) प्रकरणम्
2. सानुबन्धम्	b) दशरूपके
3. आहितुण्डिकः	c) अर्थोपक्षेपकः
4. मलयकेतुः	d) पञ्च
5. प्रकाशाः	e) विराधगुप्तः
6. मृच्छकटिकम्	f) पताकाख्यम्
7. प्रवेशकः	g) सन्धिः
8. अवस्थाः	h) पर्वतकपुत्रः
9. प्रतिमुख	i) नाट्यम्

2) मुद्राराक्षसस्य निम्न श्लोकेषु द्वयोः व्याख्या विधेया –
(चतुर्थोऽङ्कः) 11,22 (पञ्चमोऽङ्कः) 4,12 (षष्ठोऽङ्कः) 8,11 (सप्तमोऽङ्कः) 16 ।

3) मुद्राराक्षसनाटकस्य अङ्कानां संक्षेपेण सारम् अथवा चन्द्रगुप्तस्य परिचयं लिखत ।

4) दशरूपकानुसारं द्वयोः कारिकयोः व्याख्या विधेया ।

i. अर्थोपक्षेपकैः सूच्यं पञ्चभिः प्रतिपादयेत् । विष्कम्भकचूलिकाङ्कास्याङ्कावतारप्रवेशकैः ॥

ii. अथ प्रकरणे वृत्तमुत्पाद्यं लोकसंश्रयम् । अमात्यविप्रवणिजाम् एकं कुर्याच्च नायकम् ॥

5) दशरूपकानुसारं नाटकस्य अथवा प्रकरणस्य लक्षणं लिखन्तु ।

एम॰ ए॰ संस्कृतम्

द्वितीयं वर्षम् (चतुर्थं सत्रम्)

चतुर्विंशतिः पत्रम् (msk 024) – काव्यशास्त्रम्

प्रदत्तकार्यम् – 1. **अङ्काः – 15**

निर्देशः – पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः । प्रथमः प्रश्नः अनिवार्योऽस्ति ।

1. **सुमेलनं कुर्वन्तु –**

1) विश्वनाथः	a) तिस्रः
2) वाक्योच्चयः	b) अलङ्काराः
3) कटक-कुण्डलादिवत्	c) 10 परिच्छेदाः
4) साहित्यदर्पणे	d) राजशेखरः
5) उन्मेषः	e) वक्रोक्तिः
6) शब्दशक्तयः	f) वक्रताः
7) काव्यमीमांसा	g) साहित्यदर्पणम्
8) षड्विधा	**h)** उत्साहः
9) वीररसः	**i)** महावाक्यम्

2. साहित्यदर्पणानुसारं द्वयोः कारिकयोः व्याख्या विधेया ।
   i. मुख्यार्थबाधे तद्युक्तो ययान्योऽर्थः प्रतीयते । रूढेः प्रयोजनाद्वाऽसौ लक्षणा शक्तिरर्पिता ॥ (2 परिच्छेदात्)
   ii. काव्यं ध्वनिर्गुणीभूतव्यङ्ग्यं चेति द्विधा मतम् । वाच्यातिशयिनि व्यंङ्गये ध्वनिस्ततकाव्यमुत्तमम् ॥ (4 परिच्छेदात्)
3. आचार्यविश्वनाथानुसारं किं काव्यस्वरूपम् अथवा कस्य कस्य काव्यलक्षणं खण्डितं विश्वनाथेन ?
4. साहित्यदर्पणानुसारं द्वयोः कारिकयोः व्याख्या विधेया ।
   i. शब्दार्थौ सहितौ वक्रकविव्यापारशालिनी । बन्धे व्यवस्थितौ काव्यं तद्विदाह्लादकारिणी॥
   ii. शरीरं चेदलङ्कारः किमलंकुरुते परम् । आत्मैव नात्मनः स्कन्धं क्वचिदप्यधिरोहति ॥
5. कुन्तकेन प्रतिपादितां षड्विधवक्रतां स्पष्टयत।
6. कतिविधा शिष्यप्रतिभा वर्णिता काव्यमीमांसायाम् ?
7. काव्यमीमांसायां काव्यपुरुषोत्पत्तिः कथं जाता ? वर्णयत ।

एम॰ ए॰ संस्कृतम्

द्वितीयं वर्षम् (चतुर्थं सत्रम्)

चतुर्विंशतिः पत्रम् (msk 024) – काव्यशास्त्रम्

प्रदत्तकार्यम् – 2. **अङ्काः – 15**

निर्देशः - पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः । प्रथमः प्रश्नः अनिवार्योऽस्ति ।

1. **सुमेलनं कुर्वन्तु –**

1) कारयित्री	a) काव्यजीवितम्
2) सर्गबन्धः	b) प्रतिभा
3) व्यञ्जना	c) काव्यम्
4) पञ्चमः	d) काव्यप्रयोजनम्
5) वेषविन्यासक्रमः	e) प्रवृत्तिः
6) वक्रोक्तिः	f) शब्दशक्तिः
7) धर्मादिसाधनोपायः	g) नाट्यवेदः
8) नाटकम्	h) महाकाव्यम्
9) रसात्मकं वाक्यम्	i) प्रख्यातवृत्तम्

2. साहित्यदर्पणानुसारं द्वयोः कारिकयोः व्याख्या विधेया ।
   - i. वाक्यं रसात्मकं काव्यं दोषास्तस्यापकर्षकाः। उत्कर्षहेतवः प्रोक्ताः गुणालङ्काररीतयः॥ (1 परिच्छेदात्)
   - ii. नाटकमथप्रकरणं भाणव्यायोगसमवकारडिमाः । ईहामृङ्गाकवीथ्यः प्रहसनमिति रूपकाणि दश ॥(6 परिच्छेदात्)
3. साहित्यदर्पणे कियत्यः शब्दशक्तयः अथवा कति काव्यभेदाः ? लिखत ।
4. साहित्यदर्पणे वर्णितं महाकाव्यस्य लक्षणं लिखत ।
5. आचार्यकुन्तकानुसारं किं काव्यस्वरूपं तथा च कानि काव्यप्रयोजनानि ?
6. काव्यमीमांसानुसारं द्वयोः कारिकयोः व्याख्या विधेया ।
   - i. इयं सा काव्यमीमांसा मीमांसा यत्र वाग्लवः । वाग्लवं न स जानाति न विजानाति यस्त्विमाम् ॥
   - ii. भवति प्रथयन्नर्थं लीनं समभिप्लुतं स्फुटीकुर्वन् । अल्पमनल्पं रचयन्ननल्पं च शास्त्रकविः ॥
7. राजशेखरानुसारं पौरुषेय-अपौरुषेयशास्त्राणां परिचयं प्रयच्छत ।